

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. An Deo cum proprietate competat amor, & non solum gaudium suæ
bonitatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

probat quod si Deus simultaneè tantum cum voluntate concurreret, nec illam ad agendum prepararet & applicaret: quemadmodum dicitur ab Apostolo, *non est hominis volentis & currentis, sed Dei miserentis*: ita etiam dici posset: *non est Dei miserentis, sed hominis volentis atque currentis*. Locum integrum Augustini siquæ retulimus.

200 Respondeo secundò, quod quando D. Augustinus refert necessitatem gratiæ efficacis ad infirmitatem & corruptionem naturæ, & vulnè voluntatis, non assignat causam totalem & adequatam illius, sed tantum causam inadæquatam, & magis congruam statui naturæ lapsæ in quo veriamur. Intendit enim demonstrare contra Pelagianos, negantes peccatum originale ab Adamo in posteros per seminale propagationem transfusum, naturam hominis esse vitiatam, depravatam, & vulneratam per peccatum Adami, ac proinde ad volendū, & operandum bonum supernaturale, indigere gratiâ Christi Salvatoris, quatenus medicinalis est & sanativa. Non excludit tamen alia duo capita ex quibus gratiæ necessitas derivatur, nempe disproportionè potentiæ naturalis ad actus & objecta supernaturalia, & generalem subordinationem & dependentiâ à Deo ut primo motore, quæ non solum habet locum in ordine naturali, & in statu naturæ lapsæ; sed etiam in ordine supernaturali, & in statu integritatis & innocentie.

201 Dices, si in utroq; statu prævia morio & gratiæ efficacis ad rectè operandum requiratur, nullum erit discrimen inter gratiam hominis sanatis, & hominis lapsi: Sed hoc dici nequit, cum Augustinus variis in locis distinguat gratiam sanitatis collatam Adamo in statu innocentie, à gratia medicinali quæ nobis ex meritis Christi confertur: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam Majoris, licet enim homo tam in statu innocentie, quam in statu naturæ lapsæ, gratiâ & motione efficaci ad actu agendum indigeat; plura tamen inter gratiam Adamo collatam, & eam quæ nobis tribuitur, reperiuntur discrimina. Nam prima fuit data ex liberalitate conditoris, secunda nobis conceditur ex meritis Christi Salvatoris. Illa erat gratia sanitatis, ista medicinalis dicitur. Illa necessaria fuit solum ex duplici capite, nimirum ex disproportionè actus & objecti supernaturalis supra potentias naturales animæ, & ex generali subordinatione causæ secundæ ad primam: ista insuper ex corruptione naturæ, & vulnere læsæ voluntatis requiritur. Illa movens & applicans, ista sanans & roborans dici potest. Illa summam facilitatem bene agendi & in bono perseverandi præstabat, ista verò non tollit omnem difficultatem ad bonum, nec inclinationem ad malum, cum solum sanet hominem, quantum ad mentem, & in eo relinquit corruptionem, quantum ad carnem. Denique auxilium sufficiens quod iustus in statu naturæ lapsæ tribuitur, à gratia sanctificante & virtutibus infusis, juxta probabiliorè sententiam, distinguitur: quia cum injustis remaneat corruptio & infectio, quantum ad carnem, cum ignorantie obscuritate in intellectu, ad tantæ infirmitatis sustentationem, opus habent ad huc alio auxilio sanante naturam, & præbente majores & efficaciores vires: Adjutorium verò sine quo Adamo collatum, per quod poterat permanere in bona voluntate, si voluisset, non fuit aliud quam donum

Tom. I.

A justitiæ originalis, seu gratiæ habitualis, ut partem superiorem subiciebat Deo, appetitum rationi, & præter sanctitatem animæ, placorem inducebat in partem inferiorem. Ita docent Soto libro 1. de natura & gratia cap. 5. Curiel. 1. 2. qu. 109. art. rad 2. Driedo libro de concordia liberi arbitrii & prædestinatione parte 2. cap. 3. & colligitur ex Augustino de corrept. & gratia cap. 12. sic dicente: *Primo itaque homini qui in eo bono quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantia, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo liberum arbitrium perseverare non posset*. Ubi disertè asserit, quod Adam per illud bonum quo factus fuerat rectus (quod utique est donum integritatis & justitiæ originalis) acceperat posse non peccare, seu in bono perseverare. Unde idem S. Doctor de illo adjutorio nunquam dicit, quod Adam ei dissentire vel obtemperare posset, sed passim ait, *illud adjutorium fuisse tale in quo permaneret, si vellet, aut quo desereret, si vellet*: quæ locutiones non nisi in justitiam originalem, & gratiam sanctificantem, Adamo in creatione collatam, quadrare possunt.

202 Ex dictis hætenus in hujus celeberrime difficultatis resolutione, præter plura quæ elici inde possunt, constare puto, D. Thomam melius ac feliciter Augustini mentem assecutum & interpretatum fuisse Jansenio, subindeque nimis anxie religiosos esse, & vano timore percelli, seu infelici scrupulo hære aliquos, qui cum se D. Thomæ Discipulos jactent, hujus S. Doctoris sententiæ & interpretationi subijci renuunt, quasi piaculum aut apertam calumniæ existimantes, suspicari Jansenium, hac in parte, à legitima S. Augustini mente & interpretatione aberrasse.

DISPUTATIO VI.

De amore Dei, & aliis divini voluntatis affectibus.

Ad quæst. 20. D. Thomæ.

D Postquam Angelicus Doctor quæstione 19. de divina voluntate per duodecim articulos fusè disseruit, quæstione sequenti agit de ejus affectibus, & specialiter de amore, qui est primus voluntatis motus, à quo cæteri omnes oriuntur. Eidem ordini & methodo inhærentes, postquam ea quæ ad existentiam, quid dicitatem, objectum, libertatem, efficaciam, aliasq; divini voluntatis prærogativas & perfectiones attinent, disputationibus præcedentibus fusè expendimus, de amore Dei, & aliis affectibus ad illam pertinentibus, pauca in hac disputatione dicemus.

ARTICVLVS I.

An Deo cum proprietate competat amor, & non solum gaudium suæ bonitatis?

§. I.

Proponitur ratio dubitandi cuiusdam Recentioris, & conclusio affirmativa statuitur.

Ratio dubitandi pro parte negativa est, quia amor est medius inter desiderium & gaudium, sive delectationem: quatenus gaudium est de bono præsentis seu possessio, desiderium de bono absenti, possibili tamen haberi: amor verò est

Ooo 3 de bo-

de bono præscindente à præsentia & absentia. A Unde cum divina bonitas non abstrahatur à præsentia & absentia, sed sit perfectissimo modo Deo præsens & ab illo possessa, actus divinæ voluntatis ad illam terminatus, nequit habere propriè & formaliter rationem amoris, sed solum rationem gaudii & complacentiæ.

Propter hoc argumentum, Valentinus Herice amorem specialiter dictum denegat voluntati divinæ, respectu bonitatis intrinsicæ Deo, licet illum admittat respectu bonorum ad extra. Hanc tamen sententiam ut singularem & temerariam rejiciunt cæteri Theologi, cum D. Thomahic art. 1. in corp. & in resp. ad 1. & primo contra Gent. cap. 91. ubi sex rationibus amorem propriè dictum, in Deo reperiri demonstrat. B

3 Dico igitur: In Deo reperitur formaliter amor, & non solum gaudium de sua bonitate.

Probatum primò conclusio ratione quam indicat D. Thomas hic art. 1. In quocumque habente voluntatem est amor: sed in Deo est voluntas: Ergo & amor. Major probatur: Amor enim est primus voluntatis motus seu affectus, à quo cæteri omnes oriuntur: desiderat enim aliquis id quod amat, gaudet de eo quod amat, similiter odio habet malum contrarium illi quod amat, de eo tristatur, illud que refugit &c. Ergo in quocumque habente voluntatem est amor.

4 Dices, Hac ratione solum probatur, in Deo esse amorem respectu creaturarum, non tamen respectu suæ bonitatis.

Sed contra: In Deo reperitur gaudium & delectatio, non solum de bono creato, quod eminenter in illo continetur, sed etiam de bonitate propria & increata, quam formaliter possidet, & cui intimè, & per summam identitatem conjungitur: Ergo & amor. Probatum Consequentia: Omnis delectatio & gaudium oritur ex amore, teste D. Thomâ 1. 2. quæst. 25. art. 2. Ergo si in Deo detur delectatio & gaudium de sua bonitate, debet etiam de illa dari amor, & non solum de bono creato quod eminenter continet.

5 Secundò probatur conclusio aliâ ratione quâ utitur idem S. Doctor loco citato contra Gentes. Amor bonitatis divinæ specialiter sumptus, nullam imperfectionem dicit in sua ratione formali: Ergo est admittendus in Deo. Consequentia patet, Antecedens autem probatur. Imperfectio quæ inveniri potest in aliquo actu secundum suam rationem formalem, vel provenit ex parte objecti, vel ex modo se habendi seu tendendi ad illud: Atqui amor specialiter dictus bonitatis divinæ, imperfectionem non dicit ex parte objecti, quod est divina bonitas, nec ex modo se habendi seu tendendi in illud, quod probò, nam amor non petit absentiam objecti, imò potius, ut dicit D. Thomas, ex ipsius præsentia crescere solet: Ergo nullam imperfectionem dicit ob quam debeat à Deo relegari. E

6 Respondet Herice amorem specialiter sumptum, etsi non petat realem absentiam objecti amari, in quo à desiderio distinguitur, petere tamen quòd objectum ejus abstrahat à præsentia & absentia, seu à possessione & non possessione; in quo differt à gaudio, quod respicit pro objecto bonum præsens. Hæc autem abstractio à præsentia & absentia, est aliqua imperfectio repugnans divinæ bonitati, quæ cum divina voluntate intimè, & per summam identitatem conjungitur.

7 Sed contra: Licet amor abstrahat à præsentia

& absentia, abstractione negativâ: id est non petat essentialiter præsentiam, vel absentiam, sed sit indifferens ad utramque; & in hoc differt à gaudio, quod essentialiter respicit bonum ut præsens & possessum, & à desiderio quod ejus carentiam & absentiam essentialiter expolit; non abstrahit tamen ab illis, abstractione positivâ, ita quòd sit contra rationem amoris terminari ad bonum ut præsens & possessum: Ergo licet divina bonitas sit præsens, & intimè conjuncta divinæ voluntati, hoc tamen non impedit, quin illa valeat terminare amorem specialiter sumptum. Consequentia patet, Antecedens verò in quo posita est difficultas, multipliciter ostenditur. In primis enim si præsentia objecti amori repugnaret, sequeretur quòd gaudium & amor nunquam possent esse simul, & quòd nunquam aliquis gauderet de bono obtento, quia illud amat, sed quia illud amavit, dum nondum haberetur: hoc autem esse falsum & absurdum, ex eo convincitur, quòd bonum de quo gaudemus, incipit displicere, dum incipit non amari, & cessat gaudium de eo, dum cessat amor illius, ut experientia constat.

Secundò, Tantum abest quòd unio & præsentia objecti, amori repugnet, vel illum impediatur, quin potius illum perficiat & augeat; quòd inquit D. Thomas in spiritualibus bonis maxime contingit, quorum possessio experta, amorem non minuit, sed auget: ad differentiam bonorum temporalium, quæ ante sui affectionem desiderium accendunt, possessa tamen, ob sui vilitatem, fastidium generare solent. De quo videndus est magnus Gregorius homil. 86. in Evangelia.

Tertiò, Amor beatificus non tendit in bonitatem Dei, ut abstrahentem à possessione & non possessione: Ergo talis abstractio non est de conceptu & essentia amoris specialiter sumpti. Consequentia patet, Antecedens probatur. Amor beatificus regulatur cognitione intuitivâ & beatificâ, Deum ut est in se respiciente, ac per consequens non attingente Deum, cum præsentem à possessione & non possessione, à præsentia & absentia: Ergo non tendit in bonitatem Dei, ut abstrahentem à possessione & non possessione.

Denique ad distinguendum amorem à gaudio, non est necessaria positiva præcisio bonitatis à possessione, sed sufficit negativa: id est sufficit quòd etsi objectum sit possessum, & objecti possessio attingatur, non tamen ex vi formalitatis quia possessa, ametur, sed quia absolute bonæ: ut latius exponemus §. sequenti, ubi etiam patebit solutio ad rationem dubitandi in initio propositam.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obicies primò: Actus divinæ voluntatis terminatur ad bonitatem divinam ut possessam: Ergo non habet rationem amoris, sed gaudii & complacentiæ. Consequentia probatur: Objectum gaudii & fruitionis, est bonum præsens & possessum; objectum verò amoris est bonum ut sic, abstrahens à præsentia & absentia, à possessione & negatione illius: Ergo si actus divinæ voluntatis terminetur ad bonitatem divinam, ut præsentem & possessam, non habebit rationem amoris, sed gaudii.

Confirmatur primò: Actus desiderii propriè bonitatis repugnat Deo: Ergo & actus amoris. Confe-

Consequenter videtur manifesta: sicut enim desiderium exigit præcisionem præsentia objecti, ita & amor propriè dictus, & prout à gaudio distinguitur.

Confirmatur secundò: Non datur in Deo scientia simplicis intelligentiæ circa seipsum, sed solum circa creaturas, quia de ratione simplicis notitiæ, & cognitionis abstractivæ, est præferendum à præsentia & existentia objecti: Ergo similiter ob eandem rationem, repugnat voluntati divinæ amor sui specialiter dictus.

Ad objectionem respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ad cuius probationem dicendum est, quòd bonitas duplè potest attingi ut præfens & possessa. Primo materialiter & specificativè, & ita quòd ratio possessi & consecuti, se habeat solum ut ratio quæ attingitur. Secundo formaliter & reduplicativè, & ita ut ratio possessi & præfentis, non se habeat solum ex parte rationis quæ, sed etiam ex parte rationis sub qua, seu motivæ. Primo modo terminatur actum amoris, secundo verò specificat fructum & gaudium. Quæ solutio & doctrina illustrari potest ex dictis in Tractatu de scientia Dei, ubi ostendimus, quòd licet per intelligere essentialem, & divinam naturæ constitutum, essentia divina cognoscatur, quatenus est causa creaturarum, & ratio à priori attributorum; illud tamen virtualiter distinguitur à scientia & sapientia, quia per illud essentia divina, ut causa, attingitur solum ut ratio quæ: in scientia verò & sapientia, se habet ut ratio sub qua.

Ad primam confirmationem, concessio Antecedente, nego Consequentiam, & paritatem. Quia desiderium exigit abstractionem positivam præsentia objecti amari: requiritur enim quòd sit propositum ab intellectu ut futurum, & absens; amor autem solum exigit abstractionem negativam à præsentia: id est solum exigit quòd objectum proponatur ut bonum: etiam si præfens sit specificativè, dummodo reduplicativè & formaliter non attingatur ut præfens & possessum, ut antea declaravimus. Unde

Ad secundam confirmationem, concessio Antecedente, nego etiam Consequentiam, & paritatem. Amor enim specialiter dictus non petit ad bonum terminari, ut non possessum positivè, sed solum negativè, ut jam diximus. At verò ad rationem simplicis notitiæ, requiritur quòd objectum attingatur ut quòd, non cognitâ essentia exercitâ, ex vi ejusdem actûs; & quia talis præcisio divinis perfectionibus repugnat respectu actûs divini, hinc fit quòd non possint à illo abstractivè cognosci.

Obicies secundò: Si in Deo reperiretur amor propriè dictus, vel esset amicitia, vel concupiscentia: Neutrum dici potest: Ergo non datur in Deo amor respectu sui. Major constat, Minor autem probatur. Amicitia est ad alterum: Sed bonitas divina non est distincta à Deo: Ergo amor ad illam terminatus, non est amor amicitia. Quòd verò etiam non sit concupiscentia, probatur. In amore concupiscentiæ intendit amans unire sibi aliquòd bonum quòd non habet: Sed Deus omnia bona habet sibi unita, quia cum sit infinitum bonum, nihil ei deficit: Ergo non se amat amore concupiscentiæ.

Respondeo negando Majorem, amor enim dividitur in amorem amicitia & concupiscentiæ, quando est inter supposita distincta, & ad alterum: unde cum in amore divino, hoc non

reperitur, amor quo Deus amat suam bonitatem, nec est amicitia, nec concupiscentia, sed unio affectiva cum seipso.

Quæres, an gaudium & amor specialiter distinguantur in Deo virtualiter, & ratione ratiocinata? 19.

Respondent Salmanticenses hinc disp. 4. dub. 2. quòd sicut scientia simplicis intelligentiæ & visionis, non distinguuntur virtualiter adæquatè in Deo, sed secundum diversas terminationes in adæquatas, & penes ordinem ad diversa objecta materialia, ita amor & gaudium. Cui sententiæ videtur favere D. Thomas hinc art. 1. ad 1. ubi docet, Deum unicâ & eadem simplici operatione gaudere & amare.

Probabilius tamen judico, & conformius principiis supra statutis, gaudium & amorem specialiter dictum, in Deo virtualiter distingui. Cujus sententiæ duplex potest assignari fundamentum. Primum est, quia actus qui in Deo inter se distinguuntur ex diversitate motivi, distinguuntur virtualiter: ut patet in scientia & lumine primorum principiorum: in electione & intentione &c. Sed amor specialiter dictus, & gaudium, differunt ex diversis motivis, ut constat ex jam dictis: Ergo virtuali gaudent discrimine.

Confirmatur: Si in Deo daretur desiderium alicujus perfectionis intrinsecæ, virtualiter differret à gaudio, quia tenderet in divinam bonitatem sub diverso motivo, & ratione formali sub qua: Ergo pariter amor specialiter dictus, ob eandem rationem, in Deo virtualiter differt à gaudio: primus enim tendit in objectum quia bonum, alterum verò respicit illud ut præfens, sicut antea exposuimus. 21.

Secundum fundamentum sumitur ex eo quòd illa distinguuntur virtualiter in Deo, quorum unum comparatur ad aliud per modum principii & causæ virtualis, seu rationis à priori: hac enim ratione probant Theologi essentiam divinam distingui virtualiter ab attributis, & immutabilitatem ab æternitate, &c. Sed amor est principium gaudii, ut constat ex supra dictis, & docet D. Thomas hinc art. 1. Ergo virtualiter ab illo distinguitur. Unde ad exemplum quòd afferunt Salmanticenses de scientia simplicis intelligentiæ & visionis, neganda est paritas. Ratio discriminis est, quia diversitas quæ inter scientiam simplicis intelligentiæ & visionis versatur, desumitur solum ex parte objecti secundarii & materialis, nempe creaturarum, quæ secundariò cognoscuntur à Deo: ex objecto autem materiali & secundario, provenire nequit virtuale discrimen in actibus scientiæ aut voluntatis Dei: sicut in nobis objectum secundariò se habens ad actus, nequit illos essentialiter distinguere. At verò gaudium & amor specialiter dictus, accipiunt discrimen ab objecto primario divinæ voluntatis, nempe bonitate divinâ, quæ diversimodè virtualiter movet, ut absolute bona, quæ ratione specificat amorem; & ut de facto possessa, quæ ratione specificat gaudium.

Ad locum verò D. Thomæ dicendum est, quòd quando S. Doctor ait, Deum unicâ & simplici operatione gaudere & amare, non intendit negare distinctionem virtuales in Deo, inter amorem & gaudium, sed solum realem, aut formalem, quæ divinæ simplicitati repugnant.